

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ**ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ****ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025****ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ****A1.**

α. Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων μετά τη Γ' Εθνοσυνέλευση (1826-1827) ήταν δεδομένη. Αυτό άλλωστε φαίνεται και από την κίνηση του Καποδίστρια να επανδρώσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το «Πανελλήνιον», με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί εσωτερική ειρήνη.

β. Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης (30/1/1923) ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων.

γ. Στα μέσα της δεκαετίας του 1920 η βρετανική εταιρεία ΠΑΟΥΕΡ ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην πρωτεύουσα αλλά και τη δημιουργία σύγχρονου δικτύου αστικών συγκοινωνιών, βασισμένου σε ηλεκτροκίνητα τραμ και λεωφορεία.

A2.**α.** ΣΩΣΤΟ**β.** ΣΩΣΤΟ**γ.** ΛΑΘΟΣ**δ.** ΛΑΘΟΣ**ε.** ΣΩΣΤΟ

B1. Στη διάρκεια του 18ου αιώνα, παρατηρήθηκε σημαντική ναυτιλιακή και εμπορική δραστηριότητα σε πολλές παραλιακές περιοχές του ελληνικού χώρου και σε νησιά. Η δραστηριότητα αυτή ευνοήθηκε από διάφορες συγκυρίες, και

ιδιαίτερα από την έξοδο της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα και το εμπόριο που αναπτύχθηκε στα λιμάνια της περιοχής (λ.χ. στην Οδησό) και της Μεσογείου. Με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) μεταξύ της Ρωσίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, τα χριστιανικά -ελληνικά- πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ και έτσι ευνοήθηκε η ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Λίγο αργότερα, με τη Γαλλική Επανάσταση και τους Ναπολεόντειους πολέμους, ευνοήθηκε ιδιαίτερα η ελληνική ναυτιλία. Η διάσπαση του ηπειρωτικού αποκλεισμού, τον οποίο είχε επιβάλει το αγγλικό ναυτικό στα γαλλικά λιμάνια, έφερνε μεγάλα κέρδη, ενώ ταυτόχρονα η εξαφάνιση των γαλλικών πλοίων από την Ανατολική Μεσόγειο δημιούργησε κενά, πού έσπευσαν να εκμεταλλευτούν οι Έλληνες.

B2. Το 1918 ιδρύθηκε το **Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.)** από συνέδριο σοσιαλιστών. Βασικές θέσεις του προγράμματος του ήταν δημοκρατία, παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, αναλογικό εκλογικό σύστημα, εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Σχετικά με την εξωτερική πολιτική, ζητούσε ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών, βασισμένη στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών. Τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη, θα λύνονταν με δημοψηφίσματα. Το Σ.Ε.Κ.Ε. ήταν το πιο αυστηρά οργανωμένο κόμμα. Έως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σταδιακά απομακρύνθηκε από αυτή, υιοθετώντας την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Το 1924 μετονομάστηκε σε *Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.)*.

ΘΕΜΑ Γ

α.

Η αγροτική αποκατάσταση στο μεγαλύτερο μέρος της ήταν έργο της ΕΑΠ. Απέβλεπε στη δημιουργία μικρών γεωργικών ιδιοκτησιών. **Η Ελένη Μπελέκη στο Κείμενο Α αναφέρεται στον τρόπο που προσέγγισε η ΕΑΠ το ζήτημα του διαμοιρασμού αγροτικής γης και στέγασης στους πρόσφυγες. Επιθυμία της επιτροπής ήταν η εγκατάσταση να συνδυαστεί με παραγωγικές δραστηριότητες μες στις οποίες θα παρέχονταν εκτός από τον κλήρο, τα μέσα της καλλιέργειάς του.** Η εγκατάσταση των προσφύγων έγινε σε εγκαταλελειμμένα χωριά, σε νέους συνοικισμούς προσαρτημένους σε χωριά και σε νέους, αμιγώς προσφυγικούς συνοικισμούς. Ο παραχωρούμενος κλήρος ποίκιλλε ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας των προσφύγων, την ποιότητα του εδάφους, το είδος της καλλιέργειας και τη δυνατότητα άρδευσης.

Συνήθως ο κλήρος δεν αποτελούσε ενιαία έκταση, αλλά τεμάχια αγρών που βρίσκονταν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Στην αρχή η διανομή από τις υπηρεσίες εποικισμού ήταν προσωρινή. Θα γινόταν οριστική μετά την κτηματογράφηση από την τοπογραφική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας. Εκτός από τη γη παραχωρούνταν στέγη, εργαλεία, σπόροι, λιπάσματα και ζώα. **Επιβεβαιώνοντας τις παραπάνω πληροφορίες, ο Διευθυντής Αγροτικής Αποκατάστασης της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων υποστηρίζει ότι οι αγρότες πρόσφυγες, αφού εξομοιώνονταν με τους αγρότες ακτήμονες θα αποκτούσαν δικαιώματα στην αγροτική αποκατάσταση. Θα τους παραχωρούνταν βιώσιμοι γεωργικοί κλήροι και προβλεπόταν η στέγαση τους με τη δημιουργία κατοικιών αγροτικού τύπου και η παραλαβή σπόρων για την καλλιέργεια της γης. Επίσης θα δίνονταν στους αγρότες πρόσφυγες μεγάλα και μικρά ζώα, γεωργικά εργαλεία, λιπάσματα και οτιδήποτε χρειαζόνταν για τη διευκόλυνση της καλλιέργειας, το πρώτο ή το δεύτερο έτος της εγκατάστασης τους. Την αξία του παραχωρούμενου κλήρου θα πλήρωναν οι πρόσφυγες με δόσεις. Ο τίτλος που δινόταν στους κληρούχους ήταν τίτλος απλής κατοχής. Θα γινόταν τίτλος πλήρους κυριότητας αργότερα, μετά την αποπληρωμή του χρέους. Μετά τη διάλυση της ΕΑΠ, το 1930, τα χρέη των αγροτών προσφύγων ανέλαβε να εισπράξει η Αγροτική Τράπεζα.**

β. Για τη στέγαση τηρήθηκε το σύστημα της ανέγερσης των οικιών απευθείας από την ΕΑΠ (εργολαβία) ή της ανέγερσης από τους ίδιους τους πρόσφυγες με τη χορήγηση όλων των οικοδομικών υλικών (αυτεπιστασία). Οι παραπάνω πληροφορίες του βιβλίου εξειδικεύονται στο Κείμενο Β που αποτελεί απόσπασμα από τον απολογισμό της δράσης της ΕΑΠ. Αναλυτικότερα στην πρώτη περίπτωση την ανέγερση των κατοικιών ανέλαμβανε η ΕΑΠ (εργολαβία) αναθέτοντας τη δημιουργία των κατοικιών σε εργολάβους. Οι εργολάβοι συνάντησαν αρκετές δυσκολίες κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές που δεν ήταν εύκολο να μεταφερθούν και να εξευρεθούν τα υλικά και το απαιτούμενο εργατικό δυναμικό. Η Επιτροπή δεν μπορούσε να είναι ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες που παρείχαν οι εργολάβοι, καθώς η εργασία δεν ήταν καλής ποιότητας λόγω της πίεσης για ολοκλήρωση των κατοικιών, ώστε να στεγαστούν οι πρόσφυγες άμεσα. Στη δεύτερη περίπτωση η ανέγερση γινόταν από τους ίδιους τους πρόσφυγες με τη χορήγηση όλων των οικοδομικών υλικών (αυτεπιστασία). Στους πρόσφυγες δινόταν η ξυλεία, τα κεραμίδια και καρφιά. Όλα αυτά έπρεπε να μεταφερθούν από μακρινές αποστάσεις. Επίσης δίνονταν χρήματα για την πληρωμή των τεχνιτών. Την

διαδικασία επέβλεπε ένας εργοδηγός που έλεγχε την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας. Παράλληλα ήταν υπεύθυνος για την απόδοση των χρημάτων. Τα κτίσματα ήταν, συνήθως, δύο δωμάτια, μία αποθήκη και ένας σταύλος.

ΘΕΜΑ Δ

α.

Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του, αλλά έδωσε νέα ισχυρή ώθηση στο Κρητικό Ζήτημα και προκάλεσε θετικές εξελίξεις. Διεθνής Επιτροπή που ήλθε στην Κρήτη το Φεβρουάριο 1906, ανέλαβε να εξετάσει την κατάσταση και τους όρους λειτουργίας του αρμοστειακού καθεστώτος και να υποβάλει σχετική έκθεση. Έπειτα από μακρότατες και επίπονες διαβουλεύσεις με τον Ελ. Βενιζέλο και με την Ελληνική Κυβέρνηση, οι Μεγάλες Δυνάμεις κατέληξαν σε μια νέα ρύθμιση του Κρητικού Ζητήματος. Το οριστικό κείμενο των μεταρρυθμίσεων προέβλεπε την οργάνωση Κρητικής Χωροφυλακής με εντελώς νέο σχήμα, την ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής, με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό, και την ανάκληση των ξένων στρατευμάτων, μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη. Όπως επιβεβαιώνει το Κείμενο Β, τον Ιούλιο του 1906 προτάθηκε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο το οποίο περιείχε την αναδιαμόρφωση της χωροφυλακής και τη δημιουργία Κρητικής πολιτοφυλακής με τη συμμετοχή Ελλήνων αξιωματικών και την απόσυρση των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων. Ταυτόχρονα, στις 30 Ιουλίου όπως επισημαίνεται στο Κείμενο Γ του Θεοχάρη Δετοράκη εκδόθηκε ενωτικό ψήφισμα ενώ ταυτόχρονα ξεκίνησε η προσπάθεια επανεκκίνησης με τις Μεγάλες δυνάμεις να προσφέρουν δάνειο 9.300.000 γαλλικά φράγκα ενώ ρυθμίστηκαν και οι τόκοι των περασμένων δανείων. Η πολιτική του Βενιζέλου είχε θριαμβεύσει.

β.

Αμέσως έπειτα συγκροτήθηκε η Β' Συντακτική Συνέλευση, για την εκπόνηση νέου συντάγματος, και η πρώτη πράξη της ήταν η έκδοση ενωτικού ψηφίσματος, μέσα σε ατμόσφαιρα συμφιλίωσης και εθνικής έξαρσης. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στο άρθρο του στην εφημερίδα «Κήρυξ» αποτυπώνει συνολικά το κλίμα ενθουσιασμού όπως περιγράφεται στο Κείμενο Α. Ειδικότερα αναγνωρίστηκε το δικαίωμα της ισηγορίας και ιδιαίτερα στο ζήτημα της ένωσης Κρήτης - Ελλάδας για το οποίο πλέον, δικαίωμα γνώμης δεν θα είχε αποκλειστικά η αρμοστεία αλλά ολόκληρος

ο κρητικός λαός. Μέσω της πολιτειακής αλλαγής που διαμορφώθηκε, επέστρεψε το καθεστώς της ελευθερίας ακόμη πιο ισχυρό για το λαό, δικαίωμα που έγινε δυνατό μέσω της επανάστασης η οποία τον ενδυνάμωσε περαιτέρω πολιτικά, όπως υπογραμμίζει ο Κρητικός πολιτικός. Με νέα απόφασή τους οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης (14 Αυγούστου 1906). Επιβεβαιώνοντας το σχολικό εγχειρίδιο επισημαίνεται στο Κείμενο Γ η παραχώρηση του δικαιώματος στο Βασιλιά των Ελλήνων να επιλέγει εκείνος τον Ύπατο αρμοστή της Κρήτης, απόφαση που όπως αντιλαμβανόμαστε οδηγεί ακόμα πιο κοντά στην ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Παράλληλα ο Αντώνης Κλάψης στο Κείμενο Β προσθέτει την πρόταση της Διεθνούς επιτροπής για απομάκρυνση του Γεωργίου από την αρμοστέία καθώς θεωρείτο εμπόδιο στην πολιτική εξέλιξη του νησιού και επιπλέον πρόκρινε ως καλύτερη λύση στο κρητικό ζήτημα την ένωση Κρήτης- Ελλάδας. Το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία.

ρούλα
μακρή

ΘΕΤΙΚΟ / ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ